

ТМФВ

ВЧИТЕЛЬ

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ 11 (31)/2009

Виходить 12 разів на рік. Заснований у 2006 році

МОДУЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ»**Сергієнко Л.П.**

Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини ВНЗ

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Анотація. У статті сформульовані основні положення програми з навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі (за професійним спрямуванням фізичне виховання, спорт і здоров'я людини)» для студентів магістратури.

Ключові слова: навчальна програма, методика викладання, вища школа.

Постановка проблеми. Впровадження двоступеневої системи освіти в Україні відповідно до положень Болонського процесу вимагає удосконалення навчального процесу підготовки магістрантів. У зв'язку з цим постає питання про методологію вивчення окремих дисциплін студентами освітнього напрямку 0102 — Фізичне виховання і спорт. Тому, на наш погляд, формування змісту і розробка нових програм навчальних дисциплін відповідно до модульної системи планування навчального процесу є актуальною науково-методичною проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останній час інтенсивно здійснюється науково-методичне забезпечення навчального процесу студентів спеціальностей фізичного виховання і спорту. Підготовані навчальні програми з курсів «Спортивна генетика» [2, 3], «Теорія спортивного відбору» [1], «Психологія спорту» [5], робочі навчальні програми з курсу «Теорія і методика фізичного виховання» [4], «Спортивно-педагогічне вдосконалення» [7], навчально-методичний комплекс із навчального предмету «Методи наукових досліджень у фізичній культурі» [6].

Тому завданням даної роботи стало формування концепції і змісту програми навчального курсу «Методика викладання у вищій школі (за про-

фесійним спрямуванням фізичне виховання, спорт і здоров'я людини)».

Методологія теоретичного дослідження. Використана загальнонаукова методологія системного аналізу. Суть її в тому, що в науково-теоретичному дослідженні відносно самостійні компоненти розглядаються не ізольовано, а у взаємозв'язку, в системі з іншими. Системний підхід дозволив виявити інтегративні, системні ознаки і якісні характеристики, які відсутні в окремих елементах, що формують систему.

Основні результати дослідження. Концепція навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» в наступному. Вивчення курсу сприяє засвоєнню методологічних основ управління навчально-освітнім процесом у системі підготовки кадрів сфери фізичного виховання і спорту, методики проведення теоретичних (лекцій, семінарських занять і т.п.) і практичних занять, використання новітніх технологій навчання, формування практичних навичок організації практик різного спрямування.

Даний навчальний курс пов'язаний з такими дисциплінами навчального плану: педагогікою вищої школи (визначаються концептуальні напрями розвитку вищої освіти в Україні, розкриваються сучасні методи і технології навчання), теорією і методикою фізичного виховання (суміжними є питання методики планування та контролю рухової діяльності школярів під час проходження практик як виду самостійної роботи студентів), основами нау-

кових досліджень у фізичній культурі (вивчаються питання про технологію підготовки та оформлення результатів наукової роботи, а саме: магістерської роботи) та іншими предметами циклу професійно-орієнтованих дисциплін.

Мета навчальної дисципліни — сформувати у слухачів магістратури систему знань про дидактику підготовки кадрів вищої кваліфікації, розкрити основи методології, теорії і методики викладання навчальних дисциплін у системі вищої фізкультурної освіти.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити студентів з сучасними методами та технологіями навчання у вищій школі;
- сформувати уявлення про педагогічну майстерність викладача вищої школи;
- ознайомити студентів з формами та змістом самостійної роботи у вищій школі;
- дати початкові відомості ведення науково-методичної та науково-дослідної роботи.

В результаті вивчення навчального курсу у слухачів магістратури повинні бути сформовані знання про:

- законодавчі акти України про вищу освіту і концепцію її розвитку за Болонським процесом;
- основи педагогічної майстерності викладача і тренера у вищій школі;
- особливості планування і технології читання лекцій, проведення семінарських і практичних занять;
- зміст педагогічних практик, тренерської практики, практик оздоровчого спрямування;
- організацію науково-дослідної роботи студентів у вищій школі;
- технологію підготовки магістерських робіт з фізичного виховання, спорту, фізичної реабілітації та здоров'я людини.

Семінарські заняття та самостійна робота студентів повинні сформувати вміння:

- використовувати базові знання з даного предмета в практичній діяльності;
- майстерності викладача і тренера вищої школи;
- раціонального планування навчально-виховної діяльності студентів у вищій школі;
- користуватися окремими методами науково-дослідної роботи при підготовці магістерських робіт.

Весь курс розрахований на 162 години навчання (4,5 кредити). Він передбачає 28 годин лекцій, 26 годин семінарських занять і 108 годин самостійної роботи (таблиця 1). Читання курсу здійснюється в першому семестрі першого курсу магістратури. Рівень знань студентів оцінюється за чотирма модулями.

ПРОГРАМА

Лекції

Модуль 1. Організація навчального процесу у ВНЗ та основи педагогічної майстерності викладача

1.1. Організація навчального процесу у вищій школі відповідно до концепції Болонського процесу

Визначення і зміст навчального предмета «Методика викладання у вищій школі». Взаємозв'язок даного навчального предмета з іншими навчальними дисциплінами. Зміст самостійної роботи з навчального предмета.

Організація вищої освіти в Україні. Ступеневість вищої освіти в Україні: підготовка молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів. Ліцензування та акредитація вищих навчальних закладів. Стандарти вищої освіти в Україні. Положення про екстернатну форму навчання студентів. Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти.

Зміст закону України «Про вищу освіту»: загальні положення, структура вищої освіти, стандарти вищої освіти, управління в галузі вищої освіти, вищі навчальні заклади, управління вищим навчальним закладом, організація навчально-виховного процесу, учасники навчально-виховного процесу, підготовка наукових і науково-педагогічних працівників, наукова і науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах, фінансово-економічні відносини в системі вищої освіти, міжнародне співробітництво.

Організація праці викладача у вищій школі. Документи планування навчального процесу: освітньо-професійна програма, освітньо-кваліфікаційна характеристика, навчальний план, навчально-методичний комплекс дисципліни. Навантаження викладача. Індивідуальний план роботи викладача.

Роль кафедри в управлінні навчальним процесом: навчальна робота кафедри, методична робота викладачів кафедри, наукова і виховна робота кафедри. Роль і обов'язки завідувача кафедри.

1.2. Педагогічна майстерність викладача вищої школи

Комплекс професійних здібностей викладача вищої школи. Загальне уявлення про здібності людини. Структура здібностей викладача. Структура професійної діяльності вузівського викладача. Типологія викладача-вченого.

Таблиця 1

Розподіл навчального часу за модулями і видами занять з навчального курсу «Методика викладання у вищій школі (за професійним спрямуванням фізичне виховання, спорт і здоров'я людини)»

№ теми	Найменування теми	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота студентів (здійснювана також під керівництвом викладача)
Модуль 1. Організація навчального процесу у ВНЗ та основи педагогічної майстерності викладача					
1	Організація навчального процесу у вищій школі відповідно до концепції Болонського процесу	12	2	2	8 (2)
2	Педагогічна майстерність викладача вищої школи	12	2	2	8 (4)
3	Педагогічна майстерність викладача-тренера вищої школи	12	2	2	8 (2)
Модуль 2. Методичні основи викладання та навчання студентів					
4	Методичні основи викладання навчальних дисциплін	12	2	2	8 (2)
5	Самостійна робота студентів	18	4	2	12 (4)
6	Методи навчання студентів у вищій школі	12	2	2	8 (4)
7	Принципи навчання студентів у вищій школі	12	2	2	8 (2)
Модуль 3. Технології навчання та оцінки знань студентів					
8	Технології навчання студентів у вищій школі	12	2	2	8 (4)
9	Інноваційні технології навчання студентів у вищій школі	12	2	2	8 (2)
10	Технології діагностики якості навчання студентів у вищій школі	12	2	2	8 (4)
Модуль 4. Організація науково-дослідної роботи студентів у вищій школі					
11	Загальні основи організації науково-дослідної роботи студентів	12	2	2	8 (2)
12	Технологія підготовки магістерських робіт	12	2	2	8 (2)
13	Оформлення магістерських робіт	12	2	2	8 (2)
Всього		162	28	26	108 (36)

Примітка: у дужках самостійна робота студентів, здійснювана під керівництвом викладача.

Педагогічна техніка викладача. Елементи педагогічної майстерності. Рівні педагогічної майстерності: елементарний, базовий, досконалий, творчий. Поняття педагогічної техніки: внутрішня техніка і зовнішня техніка.

Майстерність педагогічного спілкування. Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види. Педагогічне спілкування як діалог. Контакт у педагогічному діалозі. Стиль пе-

дагогічного спілкування. Способи спілкування за Д. Карнегі.

1.3. Педагогічна майстерність викладача-тренера вищої школи

Загальна характеристика педагогічних здібностей тренера вищої школи. Види педагогічних здібностей: перцептивні, конструктивні, дидактичні, експресивні, комунікативні, організаторські, ака-

демічні, спеціальні здібності. Формування і компенсація здібностей. Педагогічна творчість тренера: мотиви і складові творчості тренера.

Педагогічна майстерність тренера. Управління навчально-виховним процесом спортсменів студентів. Професійні знання тренера. Виховуюча роль тренера. Артистизм у тренерській професії. Про відчуття власного достоїнства тренера.

Модуль 2. Методичні основи викладання та навчання студентів

2.1. Методичні основи викладання навчальних дисциплін

Методика підготовки та читання лекцій. Основні функції лекцій: інформаційна, систематизуюча, роз'яснювальна, розвиваюча. Підготовка лекцій: підбір матеріалу лекцій, конспект лекцій, підготовка викладача до лекційного виступу. Читання лекції: початок і кінець лекції, темп лекції, стиль викладу лекції, наочність на лекції, приклади на лекції, перевірка розуміння матеріалу лекції студентами. Види лекції. Особливості читання лекції студентам заочного відділення.

Семинарські заняття: підготовка викладача до семінару, план семінарського заняття, підготовка студентів до семінарського заняття: робота з першоджерелами, підготовка рефератів. Проведення семінарського заняття: репродуктивного типу, творчого типу.

Практичне заняття: підготовка викладача до практичного заняття, план-конспект практичного заняття. Проведення практичного заняття: підготовка частина, основна частина, заключна частина. Контроль фізичного навантаження на практичних заняттях.

2.2. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів: завдання самостійної роботи студентів, форми самостійної роботи. Індивідуальна робота студентів: форми індивідуальної роботи студентів.

Практика оздоровчого напрямку. Мета і завдання практики оздоровчого напрямку. Основний зміст практики оздоровчого напрямку: підготовча робота до виїзду в табір, зміст роботи в таборі на посаді керівника-педагога з фізичного виховання, зміст роботи в таборі на посаді інструктора з плавання. Залікова документація студентів. Планування роботи з фізичного виховання в оздоровчому таборі: перспективний план роботи з фізичного виховання в оздоровчому таборі, календарний план спортивно-масової і фізкультурно-оздоровчої роботи на табірну зміну, план з організації масового навчання дітей плаванню на табірну зміну. Звітність про роботу з фізичного виховання в оздоровчому таборі. Семінар з літньої оздоровчої практики. Спор-

тивні споруди в оздоровчому таборі: вибір місця для будівництва спортивних споруд, будівництво бігової доріжки, планування і будівництво волейбольного майданчика, будівництво та обладнання баскетбольного майданчика, будівництво майданчика для городків, планування та будівництво найпростіших басейнів для плавання.

Організаційно-педагогічна практика. Мета і завдання організаційно-педагогічної практики. Основний зміст організаційно-педагогічної практики: організаційно-управлінська, фізкультурно-оздоровча, агітаційно-пропагандистська, фінансово-господарська, науково-дослідна робота. Залікова документація студентів. Планування роботи студентів на період практики: індивідуальний план роботи, календарний план спортивно-масових заходів, положення про фізкультурно-масовий захід. Підготовка і проведення ділової наради. Акт (довідка) перевірки фізкультурної організації. Зміст звіту про роботу практиканта.

Педагогічна практика. Мета і завдання педагогічної практики. Основний зміст педагогічної практики. Залікова документація студентів. Зміст позакласної роботи з фізичного виховання. Виховна робота в класі. Підвищення науково-методичного рівня. Планування навчально-виховної роботи з фізичної культури: індивідуальний план роботи на педагогічній практиці студента, календарний план навчально-виховної роботи з фізичної культури.

Тренерська практика. Мета і завдання тренерської практики. Основний зміст тренерської практики. Документи планування і звітності студентів. Річний план підготовки спортсменів. План-графік тренувального мікроциклу.

Практика з рекреації та оздоровчої фізкультури. Мета і завдання практики. Основний зміст практики. Документи планування і звітності студентів. Методика складання індивідуальних програм фізкультурно-оздоровчих занять. Методика оцінки фізичного стану людини.

Стажування студентів магістратури. Мета і завдання стажування магістрантів. Організація проходження стажування. Керівництво стажуванням. Організація діяльності стажерів на виробництві.

Контрольні та курсові роботи. Мета написання контрольної роботи. Зміст та оформлення контрольної роботи. Мета і зміст написання курсової роботи. Оформлення курсової роботи. Захист курсової роботи.

2.3. Методи навчання студентів у вищій школі

Сутність і функції методів навчання. Генезис становлення методів навчання. Класифікація методів навчання. Функції методів навчання.

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів: метод усного

викладу, методи бесіди, наочні методи навчання (предметна наочність, зображальна наочність, художня наочність, символічна наочність і т.п.).

Практичні методи навчання: лабораторні роботи, виконання психодіагностичних завдань, дидактичні та ділові ігри, дидактичні тести і т.п.

Характеристика пізнавальної діяльності студентів: репродуктивний метод, проблемний метод навчання, частково-пошуковий метод навчання, методи програмованого навчання, методи інтегративного навчання. Методи закріплення вивченого матеріалу.

Моделювання як метод навчання: класифікація навчальних моделей, моделювання навчальної діяльності з фізичного виховання, моделювання тренувальних занять з певного виду спорту, моделювання суддівства спортивних змагань.

2.4. Принципи навчання студентів у вищій школі

Поняття про принципи, закономірності і правила навчання.

Принцип виховного характеру навчання: роль виховання в навчанні, видатні педагоги про роль виховання в навчанні. Можливості різних навчальних предметів у формуванні моральних якостей і естетичних понять.

Принцип науковості навчання: суть науковості навчання, значення і шляхи забезпечення науковості навчання.

Принцип систематичності навчання: суть систематичності навчання, основні умови і шляхи забезпечення систематичності у навчанні.

Принцип активності у навчанні: методологічний аспект принципу, психолого-педагогічний аспект принципу, основні умови активізації навчання.

Принцип доступності та індивідуалізації навчання: суть принципу доступності навчання, орієнтація навчання на індивідуальні особливості студентів.

Принцип наочності навчання: суть і значення наочності, види наочності.

Принцип емоційності процесу навчання: засоби емоційного впливу, емоційний виклад лекції.

Модуль 3. Технології навчання та оцінки знань студентів

3.1. Технології навчання студентів у вищій школі

Проектування освітнього процесу як практичне завдання: основи навчання у вищій школі, генезис і визначення категорії «педагогічна технологія», види педагогічних технологій.

Технологія проблемного навчання: основні поняття, рівні, структура, методи проблемного навчання.

Технологія дидактичної гри: сутність дидактичної гри як засобу навчання, підготовка моделі гри (вибір теми, формування мети і завдань), визначення структури, діагностика якостей учасників дидактичної гри.

Технологія особистісно-орієнтованого навчання: теорія і практика навчання, особливості використання у вищій школі, контроль у системі особистісно-орієнтованого навчання. Система організації диференційованого навчання у вищій школі: особливості навчальної діяльності студентів-інвалідів та студентів заочного відділення. Технологія сугестивного навчання.

3.2. Інноваційні технології навчання студентів у вищій школі

Технологія модульно-рейтингового навчання: загальне уявлення про модульне навчання, принципи проектування модульної програми. Оцінка знань студентів за рейтинговою системою.

Технологія дистанційного навчання: історія виникнення, особливості методу дистанційного навчання, основні компоненти дистанційної навчальної технології. Дидактичні особливості дистанційної технології навчання. Проблеми та перспективи даної технології. Розвиток дистанційного навчання в Україні.

Технологія комп'ютеризації системи навчання: генезис технології, методологічні і теоретичні аспекти процесу комп'ютеризації навчання, особливості функцій викладача в навчальному процесі, психолого-педагогічні проблеми комп'ютеризації навчання. Електронні засоби та їх використання в навчальному процесі. Програмні дидактичні засоби.

3.3. Технології діагностики якості навчання студентів у вищій школі

Організація перевірки та оцінювання знань студентів: поточна перевірка, проміжна перевірка та оцінка, заключна перевірка та оцінка. Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок студентів. Основні принципи перевірки та оцінки знань студентів.

Методика оцінювання знань, умінь та навичок студентів: усне опитування, програмоване опитування, письмовий контроль.

Форми перевірки знань при навчанні: технологія проведення заліку та іспиту (підготовка екзаменаційних білетів, технологія проведення іспиту), проведення іспитів державною екзаменаційною комісією. Тестування, як форма перевірки знань

студентів: технологія складання тестових програм, критерії оцінювання тестових відповідей.

Рейтингова система контролю та оцінки знань студентів: основні поняття і терміни, суть рейтингової системи оцінки знань, шкала оцінювання знань студентів за системою ECTS у порівнянні з національною системою.

Модуль 4. Організація науково-дослідної роботи студентів у вищій школі

4.1. Загальні основи організації науково-дослідної роботи студентів

Зміст науково-дослідної роботи студентів (НДРС) у вищій школі. Види і форми НДРС.

Положення про науково-дослідну роботу студентів: мета, завдання, організація та форми роботи НДРС під час навчання та в позааудиторний час. Підведення підсумків НДРС. Керівництво НДРС.

Положення про студентський науковий гурток: загальні положення, функціональні завдання. Права та обов'язки керівника студентським науковим гуртком.

4.2. Технологія підготовки магістерських робіт

Визначення поняття «методологія», «науковий метод», «методика». Рівні структури методології: філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний.

Загальне уявлення про етапи виконання магістерської роботи. Перший етап: вимоги до вибору теми, формулювання теми дослідження, визначення завдань досліджень. Другий етап: методи бібліографічного пошуку, специфіка роботи з науковою літературою, узагальнення теоретичного дослідження. Третій етап: вибір методів емпіричного дослідження, вибір досліджуваних, методика проведення педагогічного експерименту. Четвертий етап: аналіз та інтерпретація експериментального дослідження. П'ятий етап: презентація результатів дослідження, особливості захисту магістерських робіт.

Принципи побудови наукового дослідження: принцип об'єктивності дослідження, принцип багатомірного та багаторівневого існування предмета дослідження, принцип дослідження явищ в їх розвитку, принцип творчої самодіяльності в дослідженнях, принцип організації формуючих і розвиваючих впливів.

4.3. Оформлення магістерських робіт

Структура і зміст магістерських робіт, зміст вступу магістерської роботи: актуальність теми, мета роботи, об'єкт та предмет дослідження, завдання дослідження, теоретична і практична зна-

чимість роботи, структура і обсяг роботи. Огляд літератури: обсяг, структура. Методи та організація дослідження: опис методів дослідження, математичні методи дослідження, контингент дослідження, умови проведення формуючого експерименту. Результати дослідження та їх обговорення: наведення статистичних показників, оформлення зведених таблиць, результатів дослідження. Загальні висновки: кількість і логічність висновків. Практичні рекомендації: обсяг і зміст.

Графічний матеріал і бібліографічний опис науково-методичної літератури. Ілюстрація результатів дослідження у вигляді гістограм, лінійної, радіальної і секторної діаграм. Бібліографічний опис науково-методичної літератури: монографії, підручника, навчального посібника, статті, автореферату дисертації.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Модуль 1. Організація навчального процесу у ВНЗ та основи педагогічної майстерності викладача

1.1. Організація навчального процесу у вищій школі відповідно до концепції Болонського процесу

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Визначте зміст навчального предмета «Методика викладання у вищій школі».
2. Поясніть особливості організації вищої освіти в Україні відповідно до положень Болонського процесу.
3. Розкрийте зміст Закону України «Про вищу освіту» (2002 рік).
4. Розкажіть про організацію праці викладача у вищій школі.
5. Надайте інформацію про роль кафедри в управлінні навчальним процесом ВНЗ.

II. Практична частина.

Дидактичне тестування.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте основні поняття навчального предмета «Методика викладання у вищій школі».
2. Порівняйте системи вищої освіти України та інших країн Європи.
3. Яка система вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту в Україні.

Рекомендована література

1. Вища освіта України і Болонський процес / За ред. В.Г. Кременя. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2004. — 384 с.
2. Георгиева Т.С. Высшая школа США на современном этапе / Т.С. Георгиева. — М.: Высшая школа, 1989. — 164 с.
3. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В.С. Журавський, М.З. Згуровський. — К.: Політехніка, 2003. — 200 с.
4. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В.М. Нагаєв. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — С. 3–35.
5. Про вищу освіту: Закон України // Урядовий кур'єр. — 15 травня, 2002. — № 86.
6. Про національну доктрину розвитку освіти: Указ президента України // Урядовий кур'єр. — 17 травня 2002. — № 74.
7. Шиян Б.М. Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту: Навчальний посібник / Б.М. Шиян, В.Г. Папуша. — Харків: ОВС, 2005. — С. 5–12.
8. Яковець О.В. Середня і вища освіта України і розвитку країн Європи: спільне і відмінне / О.В. Яковець // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / НМЦ ВО МОН України. — К.: Знання, 2005. — Вип. 46.: Болонський процес в Україні. — Ч. 2. — С. 32–39.

1.2. Педагогічна майстерність викладача вищої школи

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Який комплекс професійних здібностей повинен мати викладач вищої школи?
2. Розкрийте поняття внутрішньої і зовнішньої педагогічної техніки викладача.
3. Розкажіть про майстерність педагогічного спілкування.

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте елементи педагогічної майстерності конкретного викладача.
2. Опишіть, в ієрархічному порядку, найважливіші професійні здібності викладача вищої школи.

Рекомендована література

1. Булатова О.С. Педагогический артистизм: Учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / О.С. Бу-

латова. — М.: Издательский центр «Академия», 2001. — С. 46–134.

2. Вильсон Г. Язык жестов — путь к успеху / Г. Вильсон, К. Макклафлин. — СПб.: Питер, 2000. — 224 с.
3. Карнеги Д. Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей / Д. Карнеги. — К.: Наукова думка, 1990. — 224 с.
4. Педагогічна майстерність / За ред. І.А. Зязюна. — К.: Вища школа, 1997. — 349 с.
5. Скороходов В.А. Менеджмент вищої школи: Навчальний посібник / В.А. Скороходов. — Миколаїв: Вид-во ПСІ КСУ, ПП «Гінкул Г.Р.», 2003. — С. 222–244.

1.3. Педагогічна майстерність викладача-тренера вищої школи

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Зробіть узагальнюючу характеристику професійних здібностей тренера-викладача.
2. В чому суть педагогічної майстерності тренера?

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте професійні здібності конкретного тренера-викладача.
2. Опишіть власні передумови майбутнього формування тренерської майстерності.
3. Які знання повинен мати тренер з метою профілактики здоров'я та реабілітації спортсменів після травм?
4. Які можуть бути мотиви і складові творчості тренера?
5. Які психічні якості повинен мати тренер?

Рекомендована література

1. Булатова О.С. Педагогический артистизм: Учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / О.С. Булатова. — М.: Издательский центр «Академия», 2001. — С. 147–200.
2. Деркач А.А. Педагогическое мастерство тренера / А.А. Деркач, А.А. Исаев. — М.: Физкультура и спорт, 1981. — 375 с.
3. Якимов А.М. Основы тренерского мастерства: Учебно-методическое пособие / А.М. Якимов. — М.: Терра-Спорт, 2003. — 176 с.

Модуль 2. Методичні основи викладання та навчання студентів

2.1. Методичні основи викладання навчальних дисциплін

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Розкажіть про методику підготовки та читання лекцій.
2. Поясніть, як здійснюється підготовка викладача і студентів до семінарських занять.
3. Надайте інформацію про підготовку викладача і проведення практичних занять.

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

3. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник / В.М. Нагаєв. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — С. 57–75.
4. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник / За ред. З.Н. Курлянд.- К.: Знання, 2007. — С. 126–138.
5. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / М.М. Фіцула. — К.: Академвидав, 2006. — С. 116–148.
6. Шиян Б.М. Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту: Навчальний посібник. — Харків: ОВС, 2005.– С.26–108.

2.2. Самостійна робота студентів

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Поясніть зміст самостійної та індивідуальної роботи студентів.
2. Розкрийте зміст практики оздоровчого напрямку.
3. Визначте зміст організаційно-методичної практики студентів.
4. Розкажіть про мету, завдання і основний зміст педагогічної практики студентів.
5. Яка мета, завдання і зміст тренерської практики студентів?
6. Розкрийте зміст практики з рекреації та оздоровчої фізкультури.
7. Опишіть мету, зміст та оформлення контрольної та курсової роботи.

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. За якими критеріями Ви оцінили б прочитану лекцію?
2. Зробіть аналіз проведеного семінарського заняття.
3. Визначте позитивне та недоліки проведення практичного заняття з фізичної культури.
4. За якою схемою доцільно проводити аналіз семінарських та практичних занять?

Рекомендована література

1. Архангельский С.И. Лекции по теории обучения в высшей школе / С.И. Архангельский. — М.: Высшая школа, 1974. — 384 с.
2. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии: Учебное пособие / В.Н. Карандашев. — СПб.: Питер, 2008. — С. 111–124.

Нова книжка

Сергієнко Л.П.

С32

Практикум з психології спорту: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту. — Харків: «ОВС», 2008. — 256 с. (МОН України, лист № 1-4/18-Г-1054 від 14 травня 2008 р.) ISBN 966-7858-51-0.

У навчальному посібнику викладено зміст практикуму з психології спорту та програми з даної навчальної дисципліни. У практикумі наведено короткий зміст лекцій. Фактично це конспекти лекцій, які особливо потрібні студентам заочного відділення та тим, хто навчається дистанційно. На практичних заняттях студентам пропонується виконання психологічних та дидактичних тестів. Навчальний посібник доцільно використовувати під час підготовки до семінарських занять, заліків та іспитів.

Навчальний посібник рекомендовано студентам вищих навчальних закладів освітнього напрямку «Фізичне виховання і спорт» та «Психологія». Може бути корисним для викладачів, фахівців у галузі психології, тренерів, спортсменів високої кваліфікації, широкого кола читачів.

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть календарний план фізкультурно-масової і фізкультурно-оздоровчої роботи на табірну зміну.
2. Напишіть план роботи студента на організаційно-педагогічну практику.
3. Складіть положення про фізкультурно-масовий захід.
4. Складіть календарний план навчально-виховної роботи з фізичної культури для учнів одного із класів на період педагогічної практики.
5. Складіть річний план підготовки спортсменів певного виду спорту.
6. Складіть індивідуальну програму самостійних фізкультурно-оздоровчих занять.

5. Що Ви знаєте про проблемний метод навчання, моделювання як метод навчання, інтегративний метод навчання?

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. Порівняйте класифікації методів навчання, які дають різні автори.
2. Поясніть, в яких ситуаціях краще всього використовувати певні словесні методи навчання.
3. Як, на Вашу думку, поєднати в навчальному процесі словесні, наочні і практичні методи навчання?

Рекомендована література

1. Воробйов М.І. Практика в системі фізкультурної освіти: Навчальний посібник / М.І. Воробйов, Т.Ю. Круцевич. — К.: Олімпійська література, 2006. — 191 с.
2. Педагогічна практика студентів факультету фізичної культури: Навчальний посібник / Л.П. Сергієнко, О.П. Фальков, А.Ф. Кисельов, Я.І. Конотопенко. — Херсон: Наддніпрянська правда, 1995. — 216 с.
3. Сергієнко Л.П. Контрольні і курсові роботи з теорії і методики фізичного виховання: Навчально-методичний посібник / Л.П. Сергієнко. — Херсон: Наддніпрянська правда, 1997. — 72 с.
4. Сергієнко Л.П. Практика студентів спеціальності «Олімпійський та професійний спорт»: Навчальний посібник / Л.П. Сергієнко. — Миколаїв: УДМТУ, 2003. — 160 с.
5. Скороходов В.А. Менеджмент вищої школи: Навчальний посібник / В.А. Скороходов. — Миколаїв: Вид-во ПСІ КСУ, ПП «Гінкул Г.Р.», 2003. — С. 283–310.
6. Шиян Б.М. Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту: Навчальний посібник / Б.М. Шиян, В.Г. Папуша. — Харків: ОВС, 2005. — С. 102–181.

2.3. Методи навчання студентів у вищій школі

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Зробіть загальне уявлення про суть і класифікацію методів навчання.
2. Надайте інформацію про форми використання словесних методів навчання.
3. Розкажіть про наочні методи навчання.
4. Визначте суть практичних методів навчання.

Рекомендована література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — С. 129–145.
2. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии: Учебное пособие / В.Н. Карандашев. — СПб.: Питер, 2008. — С. 146–163.
3. Мочалова Н.М. Методы проблемного обучения и границы их применения: Монография / Н.М. Мочалова. — Казань: Изд. Казанского университета, 1979. — 158 с.
4. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В.М. Нагаєв. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — С. 112–118.
5. Никулина Е.В. Интегративное обучение в профессиональной подготовке студентов факультета физической культуры / Е.В. Никулина // Теория и практика физической культуры. — 2006. — № 4. — С. 42–44.
6. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / За ред. З.Н. Курлянд. — К.: Знання, 2007. — С. 109–125.
7. Рибак О. Моделювання в навчально-тренувальному процесі фахівців для галузі фізичної культури / О. Рибак // Теорія та методика фізичного виховання. — 2009. — № 6. — С. 45–50.
8. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / М.М. Фіцула. — К.: Академвидав, 2006. — С. 105–115.

2.4. Принципи навчання студентів у вищій школі

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Сформулюйте загальне уявлення про принципи, закономірності та правила навчання.

2. Як здійснюється реалізація принципу виховного характеру навчання?
3. Розкрийте зміст принципу науковості навчання.
4. Поясніть зміст принципу систематичності навчання.
5. Розкажіть про дидактичний принцип активності у навчанні.
6. Визначте зміст принципу доступності та індивідуалізації навчання.
7. Як реалізуються принципи наочності та емоційності процесу навчання?

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте різні навчальні посібники щодо переліку принципів дидактики вищої школи.
2. Визначте найбільш раціональні шляхи використання принципів навчання в різних сферах підготовки професійних кадрів.

Рекомендована література

1. Вітвицька С.С. *Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури* / С.С. Вітвицька. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — С. 129–145.
2. *Педагогика и психология высшей школы* / Отв. ред. С.И. Самыгин. Серия «Учебники, учебные пособия». — Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. — С. 46–50.

3. *Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник* / За ред. З.Н. Курлянд. — К.: Знання, 2007. — С. 109–118.
4. Фіцула М.М. *Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник* / М.М. Фіцула. — К.: Академвидав, 2006. — С. 86–92.

Модуль 3. Технології навчання та оцінки знань студентів

3.1. Технології навчання студентів у вищій школі

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Сформулюйте загальне уявлення про категорію «педагогічна технологія» та визначте види педагогічних технологій.
2. Опишіть технологію проблемного навчання студентів.
3. Який зміст технології дидактичної гри?
4. Визначте особливості змісту технології особистісно-орієнтованого навчання.

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. Опишіть сценарій дидактичної гри.
2. Опишіть конкретний приклад використання проблемного навчання.
3. Розрахуйте власні мезоритми і сплануйте тенденцію диференціації навчального навантаження відповідно до цих біологічних ритмів.

Нова книжка

Л65 Лекції з педагогіки вищої школи: Навчальний посібник / За ред. В.І. Лозової. — 2-е вид., доп. і випр. — Харків: «ОВС», 2010. — 480 с. ISBN 966-7858-46-4.

У навчальному посібнику для магістрів, аспірантів розкрито основні розділи з курсу «Педагогіки вищої школи», який викладається в багатьох навчальних закладах. У систематизованому вигляді представлено загальні питання педагогіки (предмет, завдання, система педагогічних наук, цілісний педагогічний процес, методологія і методи педагогічних досліджень), дидактику вищої школи, питання організації наукової і виховної роботи із студентами, а також історії становлення й розвитку вищої освіти в Україні і в зарубіжних країнах.

Рекомендована література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — С. 146–176.
2. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В.М. Нагаєв. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — С. 108–124.
3. Сергієнко Л.П. Спортивна генетика: Підручник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / Л.П. Сергієнко. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2009. — С. 881–895.
4. Скороходов В.А. Менеджмент вищої школи: Навчальний посібник / В.А. Скороходов. — Миколаїв: Вид-во ПСІ КСУ, ПП «Гінкул Г.Р.», 2003. — С. 245–282.
5. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учебное пособие для вузов / Д.В. Чернилевский. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — С. 42–175.
6. Янушкевич Ф. Технология обучения в системе высшего образования / Ф. Янушкевич. — М.: Высшая школа, 1986. — 135 с.

3.2. Інноваційні технології навчання студентів у вищій школі

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Розкажіть про технологію модульно-рейтингового навчання студентів.
2. Дайте інформацію про технологію дистанційного навчання студентів.
3. Поясніть особливості використання технології комп'ютеризації системи навчання у вищій школі.

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. Опишіть систему впровадження технології модульно-рейтингового навчання у Вашому ВНЗ.
2. Визначте основні труднощі впровадження технології дистанційного навчання в сучасній системі освітньої діяльності України.
3. Знайдіть через мережу INTERNET інформацію щодо навчального предмета «Методика викладання у вищій школі».

Рекомендована література

1. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В.М. Нагаєв. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — С. 125–175.

2. Педагогика и психология высшей школы / Отв. ред. С.И. Самыгин. — Серия «Учебники, учебные пособия». — Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. — С. 133–211.
3. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / За ред. З.Н. Курлянд. — К.: Знання, 2007. — С. 203–223.
4. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / М.М. Фіцула. — К.: Академвидав, 2006. — С. 171–212.
5. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учебное пособие для вузов / Д.В. Чернилевский. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — С. 176–279.

3.3. Технології діагностики якості навчання студентів у вищій школі

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Дайте загальну характеристику організації перевірки та оцінювання знань студентів.
2. Поясніть методику оцінювання знань, умінь та навичок студентів.
3. Розкрийте зміст різних форм перевірки знань студентів.
4. Визначте суть рейтингової системи контролю та оцінки знань студентів.

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. Порівняйте системи оцінювання знань, умінь та навичок студентів, що існують у різних країнах.
2. Як би Ви оцінили сформовані навички студентів?
3. Опишіть систему нарахування залікових балів відповідно до рейтингового контролю знань студентів.

Рекомендована література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — С. 176–197.
2. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии: Учебное пособие / В.Н. Карандашев. — СПб.: Питер, 2008. — С. 164–180.
3. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В.М. Нагаєв. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — С. 155–175.
4. Приходько В.В. Педагогічний контроль у вищій школі: Навчальний посібник / В.В. Приходько, В.Г. Вікторов. — Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2009. — 150 с.

5. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / М.М. Фіцула. — К.: Академвидав, 2006. — С. 213–231.
6. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учебное пособие для вузов / Д.В. Чернилевский. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — С. 280–302.
7. Шиян Б.М. Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту: Навчальний посібник / Б.М. Шиян, В.Г. Папуша. — Харків: ОВС, 2005. — С. 88–101.

Модуль 4. Організація науково-дослідної роботи студентів у вищій школі

4.1. Загальні основи організації науково-дослідної роботи студентів

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Надайте інформацію про загальні положення щодо організації науково-дослідної роботи студентів.
2. Поясніть, які існують види і форми науково-дослідної роботи студентів.
3. Розкрийте зміст положення про студентський науковий гурток.

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. За якими критеріями доцільно проводити підсумки науково-дослідної роботи студентів?
2. Складіть положення про студентський науковий гурток.

Рекомендована література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — С. 198–211.
2. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В.М. Нагаєв. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — С. 206–219.
3. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / М.М. Фіцула. — К.: Академвидав, 2006. — С. 159–167.

4.2. Технологія підготовки магістерських робіт

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Визначте загальне поняття про методологію наукових досліджень.
2. Надайте інформацію про етапи виконання магістерської роботи.
3. Які принципи побудови наукового дослідження Ви знаєте?

II. Практична частина.

Дидактичне тестування. Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте поняття «методологія», «метод», «методика».
2. Як Ви розумієте конкретно-наукову методологію при виконанні наукових робіт в галузі фізичного виховання, спорту та здоров'я людини?

Нова книжка

Худолій О.М.

X98

Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: Навч. посібник. — 2-е вид., випр. — Харків: «ОВС», 2008. — 408 с.: іл.
ISBN 966-7858-53-7.

У навчальному посібнику розглянуті загальні питання теорії фізичного виховання, а також теорія і методика розвитку рухових здібностей та навчання фізичним вправам.

Посібник рекомендовано викладачам і студентам факультетів фізичного виховання вищих педагогічних навчальних закладів III—IV рівня акредитації та вчителям фізичної культури середніх загальноосвітніх шкіл.

3. Оформіть план виконання магістерської роботи.
4. Визначте конкретні шляхи реалізації принципів побудови наукового дослідження при виконанні магістерської роботи.

ково-методичної літератури в магістерській роботі.

II. Практична частина.

Читання рефератів.

Завдання для самостійної роботи

1. Оформіть титульну сторінку Вашої магістерської роботи.
2. В якій послідовності Ви будете викладати зміст магістерської роботи?
3. Напишіть відгук на магістерську роботу.

Рекомендована література

1. Ашмарин Б.А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании / Б.А. Ашмарин. — М.: Физкультура и спорт, 1978. — 223 с.
2. Бабанский Ю.К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований / Ю.К. Бабанский. — М.: Педагогика, 1982. — 192 с.
3. Введение в научное исследование по педагогике. Учебное пособие для студентов педагогических институтов / Под ред. В.И. Журавлевой. — М.: Просвещение, 1988. — 239 с.
4. Гайдучок В.М. Теорія і технологія наукових досліджень: Навчальний посібник / В.М. Гайдучок, Б.І. Захей, М.К. Лінник. — Львів: Афіша, 2006. — 232 с.
5. Основи психології / Заг. ред. О.В. Киричука, В.А. Романця. — К.: Либідь, 1995. — С. 46–89.
6. Селуянов В.Н. Основы научно-методической деятельности в физической культуре / В.Н. Селуянов, М.П. Шестаков, И.П. Космина. — М.: Спорт Академ Пресс, 2001. — С. 7–37, 134–137.
7. Сергієнко Л.П. Контрольні і курсові роботи з теорії та методики фізичного виховання: Навчально-методичний посібник / Л.П. Сергієнко. — Херсон: Наддніпрянська правда, 1997. — С. 4–17, 55–60.
8. Сергієнко Л.П. Методология научных исследований в физическом воспитании и спорте / Л.П. Сергієнко // Слобожанський науково-спортивний вісник. — 2005. — № 8. — С. 282–286.
9. Сергієнко Л.П. Основи наукових досліджень у психології: кваліфікаційні та дипломні роботи: Навчальний посібник / Л.П. Сергієнко. — К.: Видавничий дім «Професіонал», 2009. — С. 7–61.
10. Скаткин М.Н. Методология и методика педагогических исследований (В помощь начинающему исследователю) / М.Н. Скаткин. — М.: Педагогика, 1986. — 152 с.
11. Стеченко Д.М. Методология наукових досліджень: Підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. — К.: Знання, 2007. — 317 с.

4.3. Оформлення магістерських робіт

ПЛАН

I. Теоретична частина.

1. Визначте структуру і зміст магістерської роботи.
2. Розкажіть про особливості написання окремих розділів магістерської роботи.
3. Поясніть, як оформляється графічний матеріал і робиться бібліографічний опис нау-

Рекомендована література

1. Ануфриев А.Ф. Научное исследование. Курсовые, дипломные и диссертационные работы / А.Ф. Ануфриев. — М.: Ось-89, 2007. — 112 с.
2. Орехов Л.И. Некоторые замечания по поводу оформления публикаций в журнале / Л.И. Орехов, В.А. Сорокин, Е.Л. Караваева // Теория и практика физической культуры. — 2003. — № 11. — С. 55–57.
3. Сергієнко Л.П. Контрольні і курсові роботи з теорії та методики фізичного виховання: Навчально-методичний посібник / Л.П. Сергієнко. — Херсон: Наддніпрянська правда, 1997. — 70 с.
4. Сергієнко Л.П. Основи наукових досліджень в психології: кваліфікаційні та дипломні роботи: Навчальний посібник / Л.П. Сергієнко. — К.: Професіонал, 2009. — С. 201–218.
5. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня / Автор-упорядник Л.А. Пономаренко. — К.: Вид-во «Толока», 2001. — 80 с.

Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Булатова О.С. Педагогический артистизм: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / О.С. Булатова. — Издательский центр «Академия», 2001. — 219 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи / С.С. Вітвицька. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — 316 с.
3. Воробійов М.І. Практика в системі фізкультурної освіти: Навчальний посібник / М.І. Воробійов, Т.Ю. Круцевич. — К.: Олімпійська література, 2006. — 191 с.
4. Деркач А.А. Педагогическое мастерство тренера / А.А. Деркач, А.А. Исаев. — М.: Физкультура и спорт, 1981. — 375 с.
5. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В.С. Журавський, М.З. Згуровський. — К.: Політехніка, 2003. — 200 с.

6. Мочалова Н.М. Методы проблемного обучения и границы их применения / Н.М. Мочалова. — Казань: Изд. Казанского университета, 1979. — 158 с.
7. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В.М. Нагаєв. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 232 с.
8. Педагогічна практика студентів факультету фізичної культури: Навчальний посібник / Л.П. Сергієнко, О.П. Фальков, А.Ф. Кисельов, Я.І. Конотопенко. — Херсон: Наддніпрянська правда, 1995. — 216 с.
9. Педагогика и психология высшей школы. — Ростов/н/Д.: Феникс, 1998. — 544 с.
10. Педагогічна майстерність учителя / За ред. В.М. Гриньової, С.Т. Золотухіної. — Харків: ОВС, 2006. — 224 с.
11. Про вищу освіту: Закон України // Урядовий кур'єр. — 15 травня 2002. — № 86.
12. Селуянов В.Н. Основы научно-методической деятельности в физической культуре / В.Н. Селуянов, М.П. Шестаков, И.П. Космина. — М.: Спорт Академ Пресс, 2001. — 484 с.
13. Сергієнко Л.П. Практика студентів спеціальності «Олімпійський та професійний спорт»: Навчальний посібник / Л.П. Сергієнко. — Миколаїв: УДМТУ, 2003. — 160 с.
14. Сергієнко Л.П. Основы научных исследований в психологии: квалификаційні та дипломні роботи: Навчальний посібник / Л.П. Сергієнко. — К.: Видавничий дім «Професіонал», 2009. — 240 с.
15. Сікорський С.О. Кредитно-модульна технологія навчання: Навчальний посібник / С.О. Сікорський. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. — 127 с.
16. Скаткин М.Н. Методология и методика педагогических исследований (В помощь начинающему исследователю) / М.Н. Скаткин. — М.: Педагогика, 1986. — 152 с.
17. Скороходов В.А. Менеджмент вищої школи: Навчальний посібник / В.А. Скороходов. — Миколаїв: Вид-во ПСІ КСУ, ПП «Гінкул Г.Р.», 2003. — 356 с.
18. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учебное пособие для вузов / Д.В. Чернилевский. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 437 с.
19. Шиян Б.М. Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту: Навчальний посібник / Б.М. Шиян, В.Г. Папуша. — Харків: ОВС, 2005. — 208 с.
20. Штокман И.Г. Вузовская лекция. Практические советы по методике преподавания учебного материала / И.Г. Штокман. — К.: Вища шк., 1981. — 150 с.
21. Янушкевич Ф. Технология обучения в системе высшего образования / Ф. Янушкевич. — М.: Высшая школа, 1986. — 135 с.
22. Якимов А.М. Основы тренерского мастерства / А.М. Якимов. — М.: Терра-Спорт, 2003. — 176 с.
23. Гайдучок В.М. Теорія і технологія наукових досліджень: Навчальний посібник / В.М. Гайдучок, Б.І. Захей, М.К. Лінник. — Львів: Афіша, 2006. — 232 с.
24. Георгиева Т.С. Высшая школа США на современном этапе / Т.С. Георгиева. — М.: Высшая школа, 1989. — 164 с.
25. Железняк Ю.Д. Основы научно-методической деятельности в физической культуре и спорте: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Ю.Д. Железняк, П.К. Петров. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 272 с.
26. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии: Учебное пособие / В.Н. Карандашев. — СПб.: Питер, 2008. — 250 с.
27. Карнеги Д. Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей / Д. Карнеги. — К.: Наукова думка, 1990. — 224 с.
28. Никулина Е.В. Интегративное обучение в профессиональной подготовке студентов факультета физической культуры / Е.В. Никулина // Теория и практика физической культуры. — 2006. — № 4. — С. 42–44.
29. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / За ред. З.Н. Курлянд. — К.: Знання, 2007. — 495 с.
30. Приходько В.В. Педагогічний контроль у вищій школі: Навчальний посібник / В.В. Приходько, В.Г. Вікторов. — Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2009. — 150 с.
31. Проблеми освіти: Наук. метод. зб. / НМЦ ВО МОН України. — К., 2005. — Вип. 45: Болонський процес в Україні. — Ч. 1. — 192 с.
32. Проблеми освіти: Наук. метод. зб. / НМЦ ВО МОН України. — К., 2005. — Вип. 46: Болонський процес в Україні. — Ч. 2. — 200 с.
33. Рибак О. Моделювання в навчально-тренувальному процесі фахівців для галузі фізичної культури / О. Рибак // Теорія та методика фізичного виховання. — 2009. — № 6. — С. 45–50.
34. Сергієнко Л.П. Методология научных исследований в физическом воспитании и спорте / Л.П. Сергієнко // Слобожанський науково-спортивний вісник. — 2005. — № 8. — С. 282–286.
35. Стеченко Д.М. Методология научных исследований: Підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. — К.: Знання, 2007. — 317 с.
36. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / М.М. Фіцула. — К.: Академвидав, 2006. — 352 с.
37. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня / Автор-упорядник Л.А. Пономаренко. — К.: Вид-во «Толока», 2001. — 80 с.

Висновки

1. Сформована концепція і зміст навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі».
2. Зроблено розподіл навчальних годин за модулями і видами занять з курсу «Методика викладання у вищій школі».

Додаткова література

1. Ануфриев А.Ф. Научное исследование. Курсовые, дипломные и диссертационные работы / А.Ф. Ануфриев. — М.: Ось — 89, 2007. — 112 с.
2. Введение в научное исследование по педагогике: Учебное пособие для студентов педагогических институ-

Список літератури

1. Сергієнко Л.П. Теорія спортивного відбору: Програма з навчальної дисципліни для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / Л.П. Сергієнко. — Миколаїв: Атол, 2005. — 40 с.
2. Сергієнко Л.П. Спортивна генетика: Програма з навчальної дисципліни для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / Л.П. Сергієнко. — Миколаїв: Вид-во Південнослов'янського інституту КСУ, 2007. — 32 с.
3. Сергієнко Л.П. Проблеми планування вивчення навчальної дисципліни «Спортивна генетика» / Л.П. Сергієнко // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 11. — С. 19–29.
4. Сергієнко Л.П. Практикум з теорії і методики фізичного виховання: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / Л.П. Сергієнко. — Харків: «ОВС», 2007. — 271 с.
5. Сергієнко Л.П. Практикум з психології спорту: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / Л.П. Сергієнко. — Харків: «ОВС», 2008. — 256 с.
6. Сергієнко Л.П. Методи наукових досліджень у фізичній культурі: Навчально-методичний комплекс / Л.П. Сергієнко. — Миколаїв: Вид-во Південнослов'янського інституту КСУ, 2009. — 126 с.
7. Худолій О.М. Програма курсу «Спортивно-педагогічне вдосконалення» / О.М. Худолій, О.В. Іващенко // Теорія та методика фізичного виховання. — 2008. — № 5. — С. 19–32.

Надійшла до редакції 25.10.2009 р.

Сергиенко Л.П. Модульное планирование изучения учебной дисциплины «Методика преподавания в высшей школе».

В статье сформулированы основные положения программы учебной дисциплины «Методика преподавания в высшей школе (профессионального направления физическое воспитание, спорт и здоровье человека)» для студентов магистратуры.

Ключевые слова: учебная программа, методика преподавания, высшая школа.

Serhiyenko L.P. Module planning of learning the subject “Methods of teaching at High school”.

The article gives the main contents of the program of the subject “Methods of teaching at High School” (physical education, sport and human health) for magistracy students.

Key words: program, methods of teaching, high school.

*Нова книжка***Худолій О.М.****X98**

Основи методики викладання гімнастики: Навч. посібник. У 2-х томах. — 4-е вид., випр. і доп. — Харків: «ОВС», 2008. — Т. 2. — 464 с: іл.
ISBN 966-7858-55-1.

У навчальному посібнику розглянута методика викладання гімнастики в школі і ДЮСШ, а також методика організації і проведення змагань зі спортивної гімнастики.

Посібник рекомендовано викладачам і студентам факультетів фізичного виховання вищих педагогічних навчальних закладів III—IV рівня акредитації та вчителям фізичної культури середніх загальноосвітніх шкіл.

Худолій О.М.**X98**

Основи методики викладання гімнастики: Навч. посібник. У 2-х томах. — 4-е вид., випр. і доп. — Харків: «ОВС», 2008. — Т. 2. — 464 с: іл.
ISBN 966-7858-54-5.

ISBN 966-7858-56-1(II).

У навчальному посібнику розглянута методика викладання гімнастики в школі і ДЮСШ, а також методика організації і проведення змагань зі спортивної гімнастики.

Посібник рекомендовано викладачам і студентам факультетів фізичного виховання вищих педагогічних навчальних закладів III—IV рівня акредитації та вчителям фізичної культури середніх загальноосвітніх шкіл.

Рекомендовано

Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів
(лист № 14/18.2—1928 від 17.11.03)